

Posudek na diplomovou práci „Dílo Ronalda Ingleharta a jeho přínos historické sociologii se zřetelem na publikace od roku 2000“.

Práce si klade za cíl zmapovat a kriticky reflektovat pozdní dílo Ronalda Ingleharta, kdy se re-orientoval od teorie post-materialistické společnosti, centrované na hospodářsky nejrozvinutější země světa, k obecnějším teoriím modernizace, sekularizace a demokratizace, relevantním pro přechod od agrární společnosti k průmyslové a poté od průmyslové k post-industriální. Práce se vedle toho pokouší ukázat na kontinuitu a diskontinuitu v tvorbě samotného Ingleharta, který se stále drží své základní metody, kdy své teorie buduje s oporou v rozsáhlých časových řadách dat z kvantitativních reprezentativních výzkumů, realizovaných na všech obydlených kontinentech (World value survey), případně pracuje s představou „tiché revoluce“, neboli postupných mezi-generačních hodnotových změn. Dalším zamýšleným přínosem práce je snaha zasadit Ingleharta a jeho dílčí teorie do kontextu sociologie, především historické sociologie a civilizační analýzy (zde velmi dobře zasazuje Ingleharta do kontextu úvah takových autorů jako Daniel Bell, Francis Fukuyama, Alvin Toffler, Gilles Kepel, Mark Juergensmeyer, Oswald Spengler či Samuel Huntington). Už rozsah různých dílčích teorií a množství dalších reflektovaných autorů ukazuje na náročnost diplomové práce dané právě nutností poměrně širokého věcného záběru a obeznámení se s řadou dílčích konceptů. Konečně, smyslem práce je také představit tuto část díla Ronalda Ingleharta v českém prostředí, kde reflexe autora prakticky skončila reflexí jeho koncepce post-materialistické společnosti.

Rád bych vyzdvihl solidní počet podrobně nastudovaných spisů Ingleharta. Dále logickou strukturu práce. Ta mimo jiné dobře obchází jednu ze slabin publikací Ingleharta, a totiž jistou repetitivnost. A v neposlední řadě bych rád vyzdvihl také velmi dobrou stylistickou úroveň a čtivost práce, což ovšem také zvyšuje pravděpodobnost, že DP poslouží k popularizaci pozdního Inglehartova díla u nás. Nakonec bych rád vyzdvihl rozumnou kritiku Ingleharta; autor diplomové práce Ingleharta ani neadoruje jakožto neomylného analytika, ani jeho dílo neodmítá jako celek na základě dílčích slabin (například problém validity dat týkajících se výzkumu a měření religiozity, absence dat za starší období v post-komunistických či obecněji nezápádních zemích)

Drobné připomínky. Možná bych namísto „států“ hovořil o „národních společnostech“ (jde o průměrné hodnotové orientace národních společností, stát a společnost jsou dva různé pojmy, mezi kterými bychom měli v sociologii rozlišovat). Po formální stránce bych uvítal nejen častější odkazy na literaturu, ale především odkazy podrobnější, tedy včetně čísel stránek, případně kapitol. Eisenstadtova teorie rozmanitých modernit nepoužívá evropskou modernitu (nikoliv „modernizaci“) jako referenční bod (str. 31). Spíše tvrdí, že neevropské verze modernity se musejí nějak vypořádat – pozitivně, negativně, selektivně – s tou liberální evropskou verzí, už jen proto, že byla historicky první. Nepřesná formulace věty (str. 58): „Ačkoliv Inglehart socioekonomický vývoj vidí jako největší důsledek sekularizace, tak odmítá, že by sekularizace byla socioekonomickým vývojem přímo determinována.“ (a pokračuje výklad o roli/vlivu kulturních zón). První věta souvětí by měla ten směr vztahu mezi socioekonomickým vývojem a sekularizací asi formulovat opačně. Nešťastná formulace (str.

76): „K tomuto problému přispěl i Rabušic...“ (asi spíše něco jako „K tomuto problému se vyjádřil i Rabušic...“). Překlep „...Hany Líbrové“ (str. 79) namísto zřejmě „Hany Librové“. „Kvartálu“ (str. 84), má být zřejmě „kvartilu“.

Otázky do obhajoby:

1. Rád bych diskutoval, zda a jakým směrem by bylo možné – případně i s oporou v datech WVS – dále rozvíjet, případně naopak kritizovat nebo revidovat Inglehartovu teorii.
2. Není mi jasné, proč se revize revidované teorie modernizace nazývá evoluční teorie modernizace. Pochopil jsem, že věcný posun se týká rozpracování konceptu bodu obratu a také protichůdného mechanismu autoritářského reflexu (reakce proti společenské změně).

Navrhuji známku „výborně“.

Karel Černý, Ph.D.

Na Mělníce, září 2021